

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

De Baptismo Et Eivs Effectv. Titvlvs XLII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

CAP. X.

Eucharistia debet mundè servari, & in eius elevatione & delatione populus debet se inclinare: & cum deferatur ad infirmum, debet ferri in decenti habitu, & cum lumine: transgressores vero graviter sunt puniendi.

Honorius III.

Sanè cum olim & infra. Ne propter incuriam sacerdotum divina indignatio gravius exardescat, districtè præcipiendo mandamus, quatenus à sacerdotibus Eucharistia in loco singulari mundo & signato semper honorificè collocata, devotè ac fideliter conservetur. Sacerdos verò frequenter doceat plebem suam, ut cum in celebratione missarum elevatur hostia salutaris, se reverenter inclinet, idem faciens, cum eam deferat Presbyter ad infirmum. Quam in decenti habitu superposito mundo velamine ferat, & referat manifestè ac honorificè ante pectus cum omni reverentia & timore, semper lumine præcedente, cum sit candor lucis æternæ, ut ex hoc apud omnes fides & devotio augeatur. Prælati autem huiusmodi mandati graviter punire non differant transgressores: si & ipsi divinam & nostram voluntatem effugerint ultionem.

CAP. XI.

In ecclesiis collegiatis debent celebrari duæ missæ collegialiter, una pro defunctis, alia secundum exigentiam diei, ut pro festo, si festum occurrit, vel pro feria si feria.

Idem universis ecclesiarum prælatis.

Cum creatura a non habeat quid pro meritis respondeat creatori: [1 & 7.] Mandamus, quatenus nullum in vos torporem negligentiam obrepere permittatis, quò minus & pro anniversariis defunctorum, & pro festo vel feria secundum temporum congruentiam missarum solennia conventualiter celebretis.

[1] *Cum igitur ecclesia Gallicana per Dei gratiam tanquam lucerna super candelabrum posita alius luceat per exemplum, ut qui videntes opera eius bona glorificent Patrem celestem, ne, quod absit, tanta negligentia tenebris obumbratur, & alius consequenter obumbrat, universitatem vestram rogandam duximus & monendam, per apostolicam mandantes.*

CAP. XII.

In die Cene Domini Episcopus tantum in sua ecclesia debet missam celebrare, & christina conficere.

Idem.

Te referente: [1 & 7.] Cum cuilibet sacerdoti, quacunque dignitate præfulgeat, unam in die celebrare missam sufficiat: nam & valde est felix, qui celebrat dignè unam: Fraternalitati tuæ mandamus, quatenus die Cene Domini in ecclesia Syontina duntaxat, in qua tenèris christina conficere, missarum studeas solennia celebrare.

[1] *Didicimus, quod in die Cene Domini de antiqua tenèra consuetudine christina conficere in ecclesia Syontina, sed cum mane diei ejusdem ad Garganicam ecclesiam accedat, ut ibidem prout moris est, recipiat ponentes, vel remittentes vel peregrinos ipsius loci: clerus & populus celebrare missam in eadem ecclesia Garganica præquam ad Syontinam redeas te compellunt, propter quod nostram & Apostolicam consilium implorasti. Cum autem christina eodem die infra missarum solennia conficias, &c.]*

CAP. XIII.

In sacrificio altaris plus de vino, quàm de aqua ponendum est.

Idem Archiepiscopo Abhasen.

Perniciosus in huiusmodi partibus inolevit abusus, videlicet quòd in majori quantitate de aqua ponitur

a Vid. Conc. Trid. Sess. 19. in decr. de sanct. Euch. Sacr. c. 6. & 7. b inclinari. c voluerint. d Vid. Conc. Trid. Sess. 22. tit. De doctrina de sacrificio Missæ c. 2. & 3. & Sess. 25. decr. de purg. e Archiep. Syontis. f Vid. Th. 3. p. c. 83. ar. 2. ad 2. arg. g Casalens. al. Val. valen. al. Valsalens. Hoc ultimum credo verius. h Vid. B. Th. 3. p. 74. ar. 3. & Solum 4. sent. dist. 9. q. 1. ar. 6.

in sacrificio, quàm de vino. Cum secundum rationabilem consuetudinem ecclesiæ generalis plus in ipso sit de vino, quàm de aqua ponendum.

Ideoque fraternalitati tuæ mandamus, quatenus id non facias nec in tua provincia fieri patiaris.

CAP. XIV.

Ab officio & beneficio deponitur Presbyter, qui sine aqua & igne, vel in pane fermentato, vel vase ligneo sacrificat.

Idem Episcopo Brixien.

Lteras a tuas recepimus continentes, quòd cum super excessibus Presbyteri ecclesiæ sanctæ Brigidæ, Brixien. inquireret, confessus est, quòd cum quadam die hostiam & calicem non haberet, in pane fermentato, & cypholigneo missarum solennia celebrare præsumpsit: [1 & 7.] Intellecto iterum, quòd prædicta ecclesia per malitiam dicti Presbyteri multipliciter lædebat, inquisitionis officium iterans ex eius confessionibus inventi, quòd idem sine igne sacrificabat & aqua. Cum igitur vel ex aperta malitia, vel nimia desipientia peccasse probetur mandamus, quatenus officio & beneficio perpetuò ipsum privet.

[1] *Quare ipsum suppositi perpetuo interdicto, considerans quod in aliqua ecclesia regulari mutaret in melius vitam suam. Postmodum autem illo coram ven. fr. Hostien. Episcopo Ap. si. it. ut sic cum misericorditer ageret supplicante: idem ad celebrationem divinorum Presbyterium restituens memoratum, super suspensionem beneficii, causam S. Salvatoris & S. Luca Brixien. præpositi deprecavit, quòd ad beneficium restituere eundem. Deinde rursus versus de partibus marinis.]*

DE BAPTISMO ET EIUS EFFECTU.

TITVLVS XLII.

CAP. I.

Licet puer sit immersus in aqua, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, si non sit dictum, Ego te baptizo in nomine Patris, &c. non est baptizatus.

Alexander III.

Si quis puerum b ter in aqua immerferit in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, amen: & non dixerit, Ego baptizo te in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, non est puer baptizatus.

CAP. II.

Si probabiliter dubitatur, an quis fuerit baptizatus, potest iterari forma hic expressa.

Idem.

De quibus dubium est, an baptizati fuerint & baptizantur his verbis præmissis. Si baptizatus non te baptizo: sed si nondum baptizatus es, ego te baptizo, &c.

CAP. III.

Sacramentum baptismi utiliter confertur parvulis, licet non credant nec intelligent, & remittitur peccatum originale, h. d. n. s. q. 1. verum.

Innocentius IV. Arelaten. Archiepiscopo.

Majores ecclesiæ & causas, præsertim articulos fidei contingentes, ad Petri sedem referendos intelligit, qui eum quaerenti Domino, quem discipuli dicerent ipsum esse, respondisse notabat: Tu f. et christi filius Dei veri: & pro eo Dominus exorasse, ne discipulus des eius. Quibusdam igitur quaestionibus, quas contra catholicos hæretici moverant, nos postulas responderet, Asserunt enim parvulis inutiliter baptismum conferri:

a Vid. B. Thom. 7. q. art. 4. & q. 83. ar. 3. ad 6. arg. & q. 7. art. 6. & 7. b Ca. 1. De baptis. puer. 2. comp. Vid. B. Thom. 3. par. q. 66. art. 5. & Scotum 4. sent. dist. 3. q. 1. art. 5. c Vid. B. Thom. 3. par. q. 66. art. 9. & B. Clement. 1. d. c. 15. constitutionum Apostolicarum. d al. baptizatur. e Ca. eod. dist. 3. comp. f Matth. 28. & Luc. 22.

quod nituntur probare, illud primò & precipue inducentes, quòd secundum verbum Iacobi a Apostoli, dicens in epistola sua, *Charitas operit multitudinem peccatorum*, & juxta illud testimonium veritatis in Evangelio b de peccatrice, quæ ipsius pedes laverat, perhibentis: *Dmissa sunt ei peccata multa, quoniam multum dilexit*: non nisi per charitatem & in charitate crimina dimittantur parvulis, qui nec sentiunt, nec consentiunt, & charitatem non habent, quæ sentientibus & consentientibus tamen infunditur: peccatum non dimittitur in baptismo: [i & infra.] Ad id autem taliter respondemus, quòd baptisma successerit circumcisioni. Abiit enim ut in illam damnatam hæresim incidamus, quæ peperam affirmabat, legem cum Evangelio, & circumcisionem cum baptismo servandam: quoniam secundum Apostolum dicentem ad Galatas c: *Si circumcidimus, Christus nobis prodest*. Cum ergo circumcisio tam adultis, quam parvulis ex præcepto Domini conferretur: ne baptismus, qui succedit loco ipsius, & generalior tamen existit, cum tam viri, quam foeminae baptizentur, minoris videatur effectus: tam adultis, quam parvulis est conferendus. Sicut enim sine distinctione qualibet Moïsa d lex clamabat: *Anima cuius præputii caro circumcisa non fuerit, peribit de populo suo*: ita nunc indistincte vox in-tonat evangelica e: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non intrabit in regnum Dei*: Ab hac generalitate nec secum, nec atatem excludens. Cautè tamen notandum est, quanto plus baptismus hodie conferat Christianis, quam quondam Judæis circumcisio contulisset, dictum est in fine prædictæ auctoritatis inductæ de veteri lege f: *Peribit de populo suo*: in evangelica verò veritate subyunctum est: *Non intrabit in regnum Dei*. quoniam etsi originalis culpa remittebatur per circumcisionis mysterium, & damnationis periculum vitabatur, non tamen perveniebatur ad regnum caelorum, quòd usque ad mortem Christi fuit omnibus obsecratum. Sed per sacramentum baptismi Christi sanguine subricati culpa remittitur, vitatur periculum, & ad regnum caelorum etiam pervenitur, cujus janam Christi sanguis fidelibus suis misericorditer referavit. Abiit enim ut universi parvuli pereant, quorum quotidie tanta multitudo moritur, quin & ipsis misericors Deus g, qui neminem vult perire, aliquod remedium procuraverit ad salutem. Cæterum ex vi literæ satis patet, prædictas auctoritates intelligendas esse tantummodo de adultis, qui habent multitudinem peccatorum, cum de parvulis non possit intelligi, qui peccato tantum originali tenentur. Similiter & illa auctoritas est solvenda: *Qui hæredit, & baptizatus fuerit, salvus erit, &c.* cum non possint credere parvuli, sed adulti: & ob hoc tota auctoritas: hic intelligenda est de adultis, ne ad alios prima, & ad alios secunda clausula referatur, quamvis nonnulli concedant, quòd parvuli credant non per usum, sed per habitum fidei, quem suscipiunt in baptismo: sicut & alia multa verba secundum communem usum loquendi non ad actum, sed ad aptitudinem referuntur. Illud verò h, quòd opponentes inducunt, fidentur charitatem, aliasque virtutes parvulis, utpote non consentientibus, non infundi, à peritis non conceditur absolute, cum propter hoc inter Doctores Theologos questio referatur, aliis asserentibus per virtutem baptismi parvulis quidem culpam remitti, sed gratiam non conferri: nonnullis dicentibus dimitti peccatum, & virtutes infundi habentibus illas, quoad habitum, non quoad usum, donec perveniant ad atatem adultam.

a Iac. 5. & 1. Pet. 4. b Luc. 7. c Galat. 3. d Genes. 17. e Iud. 3. f Genes. 17. Levit. 12. g 1. Timot. 1. h Matth. 28. i Hac. k Vid. B. Thom. 3. p. q. 69. art. 6. l alit. & dimittit. m pervenirent.

[i Et sic et baptismus non conferatur, quia non est talibus conferendus. In evangelio quoque legitur. Qui crediderit & baptizatus fuerit, &c. qui autem non crediderit eum, unde parvuli sine fuerint sine non fuerint baptizati, condemnabuntur, utpote non credentes.]

Originale peccatum, quod sine consensu contrahitur, remittitur in baptismo etiam non consentienti, ut parvulus. sicut de actuali: quæ sicut non committitur sine consensu, ita non relaxatur. hoc dicit, usq. ad 9. sed adhuc. Abbas.

Verum quidam ex hac solutione invenisse se credunt viam ad alias quaestiones, argumentantes ex eo, quòd dicimus parvulis in baptismo peccatum originale dimitti, quòd & adultis dormientibus vel amentibus peccatum (si baptizentur) ratione simili dimittatur. Cum enim neutri sentiant tunc vel consentiant, dicunt idem in consimilibus iudicandum. Hic verò dicimus distinguendum, quòd peccatum est duplex, originale scilicet & actuale: originale quod absque consensu contrahitur: actuale quod committitur cum consensu. Originale igitur quod sine consensu contrahitur, sine consensu per vim remittitur sacramenti: actuale verò, quod consensu contrahitur, sine consensu minime relaxatur.

Licit in baptismo dimittatur originale peccatum parvulis, qui tamen consentire non possunt, in adultis tamen amentibus vel dormientibus, qui non consentiunt baptismo, non dimittatur actuale, & sedem etiam nec originale, h. d.

Sed adhuc quaeritur, quare non saltem originale peccatum amentibus, & dormientibus in baptismo sicut parvulis dimittatur. Ad hoc taliter est respondendum, quòd Dominus, qui totum hominem salvum b fecit in Sabbatho, opus imperfectionis non novit: & ob hoc peccata non ex parte, sed ex toto dimittit. Præterea poena originalis peccati, est carentia visionis Dei: actualis verò poena peccati est, gehennæ perpetuæ cruciatus. Unde si dimitteretur alicui primum, altero non dimisso, talis non caret visione Dei propter originale dimissum: & cruciaretur in gehenna perpetuè propter reatum criminis actualis, sed hæc tanquam impassibilia e se minime patiuntur, imò sibi mutuo adversantur.

Amentes vel dormientes baptizati, si ante dementia vel dormitionem baptizari volebant, characterem suscipiunt, alia secus: coacti verò causam suscipiunt, h. d. usq. ad finem.

Item quaeritur d, utrum dormientibus & amentibus sacramenti saltem character in baptismo imprimatur, ut excitati à somno, vel ab ægitudine liberati, non sint denuò baptizandi. Sunt autem nonnulli, qui dicunt, quòd sacramenta, quæ per se sortiuntur effectum, ut baptismus & ordo, cæteraque similia, non solum dormientibus & amentibus, sed invitis & contradicentibus, etsi non quantum ad rem, quantum tamen ad characterem, conferuntur: cum non parvuli solum qui non consentiunt, sed fidei, qui quamvis non ore, corde tamen dissentiant, recipiant sacramentum. Sed opponitur talibus, quòd qui fuissent inviti & reluctantes immersi, saltem ratione sacramenti ad jurisdictionem ecclesiasticam pertinerent: unde ad servandam regulam fidei Christianæ forent rationabiliter compellendi. Verum id est religioni Christianæ e contrarium, ut semper invitum & penitus contradicens ad recipiendam & servandam Christianitatem aliquis compellatur. Propter quod inter invitum & invitum, coactum & coactum, alii non absurde distinguunt: quòd is, qui terroribus atque suppliciis visenter attrahitur, & f ne detrimentum incurrat, baptismi suscipit sa-

a al. Quod cum consensu contrahitur. b al. sanum, ut plurimum in antiquis codicibus. c al. incompotibilia. d Vid. B. Thom. 3. p. q. 80. art. 5. e Vid. B. Thom. 2. q. 10. art. 8. & ibi Cajetan. f al. ita: ut ne.

tramentum, talis (sicut & is, qui sic ad baptismum accedit) characterem suscipit Christianitatis impressum, & ipse tanquam conditionaliter volens, licet absolute non velit, cogendus est ad observantiam a fidei Christianae: in quo casu debet intelligi decretum concilii Tolotani b, ubi dicitur, quod quia iam pridem ad Christianitatem coacti sunt, sicut factum est temporibus e religiosissimi Principis Sibuti: quia jam constat eos sacramentis divinis associatos, & baptismi gratiam suscepisse, & christum unctos esse, & corporis Domini scilicet participes: oportet etiam ut fidem, quam necessitate susceperunt d, tenere cogantur, ne nomen Domini blasphemetur: & fides quam susceperunt, vilis ac contemptibilis habeatur. Ille vero, qui nunquam consensit, sed penitus contradicit, nec rem nec characterem suscipit sacramenti: quia plus est expresse contradicere, quam minimè consentire: sicut nec ille notam alicujus reatus e incurrit, qui contradicens penitus & reclamans thurificare idolis cogitur violenter. Dormientes autem & amentes, si priusquam amentiam incurrerent, aut f dormirent, in contradictione peristerent: quia in eis intelligitur contradictionis propositum perdurare, etsi sic g fuerit immergi, characterem non suscipiunt sacramenti. Secus autem, si prius catechumeni existissent, & habuissent propositum baptizandi: unde tales in necessitatis articulo consuevit ecclesia baptizare. Tunc ergo characterem sacramentalis imprimit operatio, cum obicem voluntatis contrariae non invenit obstantem.

CAP. IV.

Nemo potest seipsum baptizare, etiam instante necessitatis articulo.

Idem Meten. Episcopo.

Debitum h: [1 & infra.] Sane intinasti, quod quidam Iudeus in mortis articulo constitutus, cum inter Iudeos tantum existeret, inquam seipsum immergit dicendo: Ego me baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen: [2 & infra.] Respondemus, quod cum inter baptizantem & baptizatum debet esse discretio i, sicut ex verbis Domini colligitur, dicentis Apostolis: Ire, baptizate k omnes gentes in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: memoratus Iudeus est denuo ab alio baptizandus: ut ostendatur, quod alius est, qui baptizatur, & alius, qui baptizat. Ad quod etiam designandum ipse Christus non a seipso, sed a Ioanne voluit baptizari: quamvis si talis continuo decessisset, ad patriam protinus l evolasset, propter sacramenti fidem, & si non m propter fidei sacramentum. In baptismo quippe illa spiritalis generatio n celebratur, de qua veritas ait: Oportet vos nasci denuo: quia nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non intrabit in regnum caelorum. Sicut o ergo in carnali generatione, qua p proles ex viro & foemina nascitur, alius est, qui carnaliter gignit, & alius qui carnaliter gignitur: sic in sacramentali generatione, qua soboles ex aqua & Spiritu Sancto renascitur, alius debet esse, qui spiritaliter generet, & alius qui spiritaliter generetur. Sane cum corpus exterius, sive cum cor interius baptizatur, oportet ut utrobique paternitas & filiatio valeat inveniri, quibus baptizans & baptizatus ad invicem referantur.

[1 Pastoralis officii ex solvimus, cum super dubio iuri articulo responsione sed. Apost. postulas edoceri.]

a Observatorem. b scil. 4. c. 56. c in tempore. d receperunt. e criminu. f vel. g al. ita: si fuerint sic immergi. al. si fuerint immergi. h C. 2. eod. tit. in 3. comp. vid. Sor. 4. sent. dist. 4. q. 1. art. 3. vers. circa secundum. i In Cod. Barb. debeat dist. personarum etc. Mat. 28. k verbum Ire, desit in aliquo exempl. antiq. Ioan. 1. l convalescit. m In recentiorib. codic. ita: & non propter, &c. sed ex antiq. restitimus ut est impressum. n regeneratione. o enim. p per quam.

[2 Nunc autem quavis, utrum idem Iudeus in devotione fidei Christiana perseverans etiam debet baptizari. Nos autem sc.]

CAP. V.

Ubi desit verbum, vel elementum aquae, non est baptismi sacramentum.

Idem Morosien. Episcopo a.

Non ut b apponeret: [1 & 7.] Postulasti, utrum parvuli sunt pro Christianis habendi, quos in articulo mortis constitutos propter aquae penuriam, & absentiam sacerdotis, aliquorum simplicitas in caput ac pedes, ac inter scapulas pro baptismo salivae conspersione e livit. Respondemus, quod cum in baptismo duo semper, videlicet verbum & elementum necessarii requiruntur, iuxta quod de verbo veritas ait: Euntes in mundum universum, [praedicate Evangelium a omni creatura] & baptizate omnes gentes, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: eademq; dicat de elemento: Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non intrabit in regnum caelorum: dubitare non debet illos verum non habere baptismum, in quibus non solum utrunq; praedictorum, sed eorum alterum est omissum.

[1 Tibi scientiam, sicut credimus, sed us per oraculum verbi vestri tuorum ignorantiam subditorum meus tradidit, Apostolicum tibi responsum fieri.]

CAP. VI.

Baptizatos a Latinis, Graeci rebaptizari non debent.

In Concilio generali z.

Licet Graecos f diebus nostris, ad obedientiam sedis Apostolicae revertentes, fovere ac honorare velimus, mores ac ritus eorum (in quantum cum Domino possumus) sustinemus, in his tamen illis deferre g non volumus, nec debemus, quae praecipuum generant animatum, & ecclesiastica derogant honestati. Postquam enim Graecorum ecclesia, cum quibusdam complicibus & factoribus suis, ab obedientia sed. Apostol. se subtraxit, in tantum Graeci coeperunt abominari Latinos, quod inter alia, qua in derogationem eorum impie committunt, si quando sacerdotes Latini super eorum celebrant altaria, non prius ipsi sacrificabant in ipsis, quam ea tantquam per hoc inquinata lavissent: baptizatos etiam a Latinis ipsi Graeci rebaptizare ausu temerario presumebant: & adhuc sicut accipimus, quidam hoc agere non verentur. Volentes igitur tantum scandalum ab ecclesia Dei amovere, sacro suadente concilio districtè praecipimus, ut talia de cetero non praesumant, conformantes se tanquam filii obedientiae sacrosanctae Romanae ecclesiae matri suae: ut sit unum ovile, & unus pastor. Si quis autem tale quid praesumpserit, excommunicationis sententia percussus, ab omni officio & beneficio ecclesiastico deponatur h.

DE PRESBYTERO NON baptizato.

TITULVS XLIII.

CAP. I.

Si non baptizatus ordinar, ordinis characterem non recipit.

Ex Concilio apud Compendium i.

Si quis Presbyter ordinatus, deprehenderit se non esse baptizatum, baptizetur, & iterum ordinetur.

a In drosien. al. In drosien. b C. 3. eod. tit. in 3. comp. b. Thom. 3. p. 9. 60. art. 5. 6. & 7. & 9. 66. art. 3. 4. & 5. c aspersione. Mat. 28. Ioan. 3. d inclusa desunt in omn. antiq. cod. Vatican. e scil. Innocen. III. in Conc. gener. Later. c. 4. f C. 1. eod. tit. in 4. comp. g al. nec volumus, nec debemus. h al. suspensatur: sed in concilio, deponatur. i Ca. 15. ut ait Durand. lib. 4. decr. c. 74. & 100 p. 1. e. 268. Refertur etiam ca. 1. eod. tit. in 1. comp. vid. Thom. in additionibus 3. p. 931. art. 3.

CAP.